

Міністерство освіти та науки України
Сумський державний університет

Факультет іноземної філології та соціальних комунікацій
Кафедра германської філології

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА
на здобуття освітнього ступеня «магістр»

Спеціальність 035 «Філологія»

Спеціалізація 035.041 «Германські мови та літератури
(переклад включно), перша – англійська»

Особливості перекладу лінгвокультурного типажу «перша леді» в
англомовному політичному дискурсі

Допущено до захисту «___» _____ 20 р.

Зав. каф. германської філології ___ канд. філол. наук Баранова С.В.

Виконала:

студ. групи ПР.м-21/1

Ткаченко Жанна Володимирівна

Науковий керівник:

канд. філол. наук

Бровкіна Оксана Володимирівна

Суми 2023

ЗМІСТ

ПЕРЕЛІК УМОВНИХ ПОЗНАЧЕНЬ.....	4
ВСТУП.....	5
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ДОСЛІДЖЕННЯ СТАТУСУ ПОНЯТТЯ «ЛІНГВОКУЛЬТУРНИЙ ТИПАЖ» У СУЧАСНИХ ЛІНГВІСТИЧНИХ ДОСЛІДЖЕННЯХ.....	9
1.1 «Лінгвокультурний типаж» як ключове поняття лінгвокультурології	9
1.2 Поняття «лінгвокультурний типаж» у зіставленні з іншими поняттями у системі гуманітарних наук.....	12
1.3 Особливості «лінгвокультурного типажу» у політичному дискурсі.....	15
ВИСНОВКИ ДО РОЗДІЛУ 1	20
РОЗДІЛ 2. ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА ЛІНГВОКУЛЬТУРНОГО ТИПАЖУ «ПЕРША ЛЕДІ» В АНГЛОМОВНОМУ ПОЛІТИЧНОМУ ДИСКУРСІ	21
2.1 Понятійна характеристики лінгвокультурного типажу «перша леді» в англомовному політичному дискурсі	21
2.2 Ціннісні характеристики лінгвокультурного типажу «перша леді» в англомовному політичному дискурсі	24
2.3 Образні характеристики лінгвокультурного типажу «перша леді» в англомовному політичному дискурсі	27
ВИСНОВКИ ДО РОЗДІЛУ 2.....	31
РОЗДІЛ 3. ОСОБЛИВОСТІ ПЕРЕКЛАДУ ЛІНГВОКУЛЬТУРНИХ АСПЕКТІВ ПРОМОВ ПОЛІТДІЯЧІВ США...32	32

3.1 Особливості ідіостилю мовця та лінгвокультурні аспекти промов «першої леді»	32
3.2 Особливості перекладу лінгвокультурних аспектів промов «першої леді» США	36
ВИСНОВКИ ДО РОЗДІЛУ 3	42
ЗАГАЛЬНІ ВИСНОВКИ.....	43
РЕЗЮМЕ.....	45
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	50
ДОДАТКИ	55

ПЕРЕЛІК УМОВНИХ ПОЗНАЧЕНЬ

ЛКТ – лінгвокультурний типаж

ЗМІ – засоби масової інформації

ВСТУП

На межі ХХ-ХХІ століть антропоцентричний вектор у розвитку мовознавства зумовив інтерес до вивчення та опису взаємозв'язку культури та мови, відображеної в людській особистості. Уявлення вітчизняних лінгвістів про єдину семіотичну систему культури та мови, які отримали термінологічне закріплення в терміні «лінгвокультура», а також ідеї про те, що індивідуальні мовні особливості носія мови складають окремий вимір особистості, зумовили об'єктивну необхідність систематизувати в узагальненій моделі унікальних наборових мовних характеристик установок та комунікативних реакцій, що характеризують представника лінгвокультури.

Незважаючи на велику кількість робіт, виконаних у рамках теорії лінгвокультурних типажів (ЛКТ) (В.І. Карасік, О.А. Дмитрієва, Є.Ю. Скачко, В.В. Катерміна, А.Ю. Коровіна, Є.А. Ярмахова, В.В. Дерев'янська), її застосування тільки починає отримувати свій розвиток у політичній лінгвістиці (Миронова 1998, Мурзінова 2009, Васильєва 2010, Щеглова 2010). Доцільно використовувати міждисциплінарний характер теорії ЛКТ, що залучає потенціал філології, соціології та культурології для дослідження мовного матеріалу, для опису політично значимих колективних або індивідуальних мовних особистостей і для розширення спектру завдань лінгвокультурології в область політичної культури.

Актуальність роботи виявляється в антропоцентричній спрямованості сучасної лінгвістичної парадигми та постійно зростаючим інтересом до вивчення взаємозв'язку мови та культури, їх впливу на людину та процесів формування колективних уявлень та установок щодо різних соціальних груп.

Існує необхідність розширення та подальшого розвитку окремих студій у межах політичної лінгвістики на матеріалі типових мовних, смислових та виразних характеристик окремих політиків, комунікації політичних партій чи груп, які мають найбільший вплив на суспільну свідомість. Імпліцитно в цьому

дослідженні є уявлення про найбільш значущі характеристики тих чи інших представників груп населення, що впливає на розвиток політичного дискурсу в виразному аспектові. На цій основі виявляється інтеракційна комунікативна природа політичного дискурсу, яка може бути об'єктом поглибленого лінгвістичного вивчення.

Новизна дослідження полягає в тому, що, хоча дослідження лінгвокультурних особливостей, не є новою темою у науковому просторі, але в цій роботі ЛКТ «перша леді» вперше отримує системний науковий розгляд, у тому числі з урахуванням варіативності типу дискурсу, зокрема політичного дискурсу.

Об'єкт дослідження – ЛКТ «перша леді» в англomовному політичному дискурсі.

Предметом дослідження є мовленнєва репрезентація ЛКТ «перша леді» в англomовному політичному дискурсі.

Мета дослідження полягає у з'ясуванні стійких вербальних ознак промови політика, які розкривають концептуальний лінгвокультурно значущий образ «першої леді», що стимулює розвиток самосвідомості в політичному дискурсі.

Мета - виявити особливості мовної репрезентації лінгвокультурного типу «перша леді» у сучасному англomовному політичному дискурсі.

Досягнення поставленої мети пов'язане з вирішенням наступних **завдань дослідження**:

- 1) охарактеризувати ЛКТ як лінгвістичне явище, запропонувати найбільш змістовне визначення;
- 2) встановити та дослідити феномен ЛКТ як окремого випадку колективної мовної особистості;
- 3) виділити та описати понятійні характеристики ЛКТ «перша леді»;
- 4) визначити та проаналізувати ціннісні характеристики ЛКТ «перша леді» в англomовному політичному дискурсі.

Для вирішення поставлених завдань застосовано **методи**:

- Метод аналізу словникових дефініцій;
- Методи семантичного, компонентного, дескриптивного та лінгвостилістичного аналізу;
- Метод інтерпретаційно-текстового аналізу;
- Метод контекстуального аналізу.

У процесі дослідження використовувалися традиційні методи вивчення ЛКТ: метод аналізу словникових дефініцій, що дозволив уточнити поняття ЛКТ в сучасних лінгвістичних дослідженнях та встановити його конститутивні ознаки; методи семантичного, компонентного, дескриптивного та лінгвостилістичного аналізу, за допомогою яких було схарактеризовано понятійну, образну та ціннісну складові ЛКТ «перша леді»; інтерпретаційно-текстовий метод, що послугував для виділення фрагментів англомовного політичного дискурсу, у яких репрезентований ЛКТ «перша жінка»; контекстуальний аналіз, що був застосований для вивчення функціональної специфіки слів, що мають відношення до досліджуваного типажу та аналізу фрагментів тексту та речень, у яких це слово було використано, прагмадискурсивний підхід, що дозволив проаналізувати характеристики комунікативного стилю ЛКТ «перша леді» та комунікативні ситуації його реалізації у сучасному англомовному політичному дискурсі.

Теоретична цінність дослідження полягає в тому, що його результати становлять внесок у розвиток англомовної політичної лінгвістики та лінгвокультурології. Результати проведеного дослідження утворюють внесок до зазначених вище наукових дисциплін і можуть бути використаним у подальшому дослідженні можливих способів передачі лінгвокультурологічно маркованих одиниць не тільки політичного дискурсу, але й дискурсів інших тематик.

Практичне значення результатів дослідження полягає в можливості застосування її результатів для розв'язання практичних проблем лінгвокультурології та аналізу політичного дискурсу.

Публікація результатів дослідження: тези до кваліфікаційної роботи опубліковані в збірнику «Діалог мов і культур у сучасному освітньому просторі» 12 листопада 2021 року, м. Суми; стаття до дипломної роботи опублікована в збірнику «Мова, освіта, наука в контексті міжкультурної комунікації» 20 травня 2022 року, м. Тернопіль.

Структура дослідження – кваліфікаційна робота складається зі вступу, трьох розділів, а також висновків, резюме, списку використаних джерел із 52 найменувань (із них 24 - іноземними мовами) і 4 додатків. Повний обсяг роботи - 61 сторінки, із них 53 сторінок повного тексту. Праця містить 4 рисунка.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ДОСЛІДЖЕННЯ СТАТУСУ ПОНЯТТЯ «ЛІНГВОКУЛЬТУРНИЙ ТИПАЖ» У СУЧАСНИХ ЛІНГВІСТИЧНИХ ДОСЛІДЖЕННЯХ

1.1 «Лінгвокультурний типаж» як ключове поняття лінгвокультурології

Наприкінці ХХ ст. лінгвісти зацікавилися новою галуззю лінгвістики, яка виникла на лінії зіткнення мовознавства і культурології. Увагу мовознавців привернула лінгвокультурологія. На початку ХХІ ст. були сформовані лінгвокультурологічні школи. В. В. Воробйов, В. І. Карасик, В. В. Колесов, В. Г. Костомаров, В. В. Красних, Ю. С. Степанов, В. Н. Телія розглядали у своїх наукових працях загальнотеоретичні питання зв'язку мови та культури, відносин свідомості, спілкування, цінностей, мови. На сьогодні лінгвокультурологія – один із провідних напрямів лінгвістичних досліджень.

Поняття ЛКТ стало одним з найважливіших понять лінгвокультурології. На думку В.І. Карасика та О.О. Дмитрієвої, ЛКТ є особливим типом лінгвокультурного словосполучення, найважливіші характеристики якого належать певній типізованій особистості, що є значущою для певної лінгвокультури. [5, с. 26]. В.І. Карасик стверджує, що ЛКТ можуть мати етнокультурну значущість, виражати цінності всієї спільноти, наголошуючи на національно-культурній своєрідності етносу. Прикладами таких етнокультурних типажів можуть бути, наприклад, англійський аристократ, американський ковбой, російський інтелігент. Крім того, багато ЛКТ мають

соціокультурну значимість, характеризуючи особливу соціальну групу, протиставлену решті суспільства; це такі соціокультурні типи, як комп'ютерний хакер або футбольний фанат [10, с. 178]. Проте В.М. Радван уточнює, що ЛКТ загалом не впливає на культуру. Дослідниця також дає своє визначення поняття: «ЛКТ є набором знань про те, як поводить себе людина, яка виступає як представник відповідної групи» [10, с. 156].

Поняття «ЛКТ» є найбільш влучним для вивчення та опису словосполучень такого виду. Адже саме в ньому мовознавці звертають нашу увагу, «по-перше, на культурно-діагностичній значущості типізованої особистості для розуміння відповідної культури і, по-друге, на вивченні цієї особистості з позицій лінгвістики (з урахуванням позначення, вираження та опису відповідного виду, втіленого в мові)» [6, с. 22]. ЛКТ є типовим представником певного окремого народу, який існує в колективній свідомості, розпізнається культурою цього народу і може належати до певної соціальної групи [9, с. 153]. Він відображає культурні цінності, які закріплені в суспільстві, і стає основою для формування нових пріоритетів.

Поняття лінгвокультурного типу є основним поняттям лінгвоперсонології – галузі знань, що становить складову частину лінгвоконцептології. Активною розробкою теорії лінгвоперсонології займаються наукові школи під проводом В. Карасика та Й. Стерніна, а основоположником цієї науки справедливо вважають Ю. М. Караулова. Об'єктом дослідження вчених-лінгвоперсонологів є мовна особистість.

Основними принципами цієї галузі знань є такі:

- носієм мови є індивідуум, у його свідомості зберігається інформація, закодована в мовних одиницях та правилах їхнього вжитку;
- інформація в індивідуальній свідомості завжди пов'язана із емоційнооцінною актуалізацією;
- інформація в індивідуальній свідомості стає релевантною для інших індивідуумів завдяки інтегративній функції мови, що уможливорює взаєморозуміння у процесі спілкування внаслідок тотожності мовних форм

і спільності змісту того досвіду, що закріплений у семантиці мовних одиниць і типових умовах їхнього використання;

- носій мови – мовна особистість – становить складне утворення, що постійно змінюється, і в якому співіснують різні соціально-ситуативні ролі, модуси поведінки, рівні комунікативної компетенції, а також суто індивідуальні особливості [11].

Оскільки лінгвоперсонологія становить собою інтегральну галузь знань, то для розробки її теоретичного підґрунтя було використано лінгвістичні, літературознавчі, психологічні, соціологічні та культурологічні дані. Зокрема, класифікація особистостей у межах лінгвоперсонології здійснюється за такими параметрами:

- лінгвістичні (ставлення особистості до мови);
- літературознавчі (особистість як художній образ);
- психологічні (протиставлення особистості в період її становлення і особистості як даності);
- соціологічні (виокремлення певних соціальних типів за гендерною, віковою, освітньою, професійною та іншими ознаками);
- культурологічні (виділення особистісних типів, що справили суттєвий вплив на поведінку представників відповідної культури) [11].

Лінгвокультурний типаж В. І. Карасик визначає як типізовану особистість – таку, поведінка, зовнішні риси та комунікативний стиль якої є типовими для представників цієї етнічної спільноти. В. І. Карасик визначає лінгвокультурний типаж як впізнаваний образ представника певної культури, який у сукупності з іншими і формує культуру того чи іншого суспільства [5].

В. І. Карасик називає лінгвокультурний типаж різновидом концепту. В цьому з ним погоджується М. В. Піменова, яка розуміє лінгвокультурний типаж як соціокультурний концепт, узагальнений образ людини, поведінка і стиль життя якої є візитівкою країни. Лінгвокультурні типажі зазвичай мають етнокультурну значущість, виражають цінності всієї спільноти, підкреслюючи національно-культурну своєрідність етносу (американський ковбой, англійський

аристократ), або соціокультурну значущість, якщо вони характеризують особливу соціальну групу, що протиставляється всьому суспільству (футбольний фанат, комп'ютерний хакер) [19].

ЛКТ представляє особливе значення для аксіологічного напрямку в лінгвістиці, оскільки відображає в собі цінності, що закріпилися в соціумі, з одного боку, і є основою для формування нових ціннісних орієнтацій у суспільстві, з іншої.

Про глибоке вивчення мовознавцями поняття ЛКТ свідчить неабиякий досвід опису і моделювання конкретних ЛКТ на матеріалі американської мовної свідомості. Серед них можна назвати такі: «американський адвокат» (Є.В. Гуляєва), «американський гангстер» (Ю.В. Какічева). Є.В. Бакумова розглянула образ американського політика в мові; В.М. Радван змодельовала типаж «американський супермен»; М.В. Міщенко — «американський ковбой». Описані типажі відбивають американські мовні стереотипи [7, с. 24].

Існують базові критерії для виділення ЛКТ. Їхніми ознаками є: соціальний клас, територіальна приналежність, ознака подій, етнокультурна унікальність, трансформованість. Деталізація типажів відображає загальну закономірність неоднорідного семантичного ряду словосполучень з урахуванням позиції домінуючої групи суспільства. Мовна особистість, розглянена в аспекті типізованої лінгвокультурної своєрідності комунікативної поведінки, стає ЛКТ [5;11].

Таким чином, ЛКТ є різновидом лінгвокультурного розділу, основу якого складає узагальнений образ особистості, чия поведінка та ціннісні орієнтації суттєво впливають на лінгвокультуру в цілому, а також є показником етнічної та соціальної своєрідності суспільства.

1.2 Поняття «лінгвокультурний типаж» у зіставленні з іншими поняттями у системі гуманітарних наук

У лінгвістичних розвідках детально розглядаються відмінності ЛКТ від інших суміжних понять. Наприклад, у статті В. Резнік детально проаналізовано специфіку ЛКТ щодо таких термінозначень, як «роль», «імідж», «амплуа», «ритуал», «ідентифікація» та ін [18]. Їхня суміжність зумовлена насамперед спільною антропоцентричною приналежністю. Тісно стикаючись із іншими базовими поняттями лінгвоперсонології, ЛКТ являє собою новий і особливий лінгвістичний феномен, оскільки, на відміну від перерахованих понять, характеризується багатоплановістю, об'єктивністю й діяльністю. Саме людина є головним фігурантом, за яким закріплюється певна соціальна роль, конкретний імідж, типаж тощо [9, с. 267].

Тож, ЛКТ – це поняття, базовою характеристикою якого є антропоморфність. При вивченні ЛКТ пріоритет надається встановленню культурно-діагностичної значимості типизованої особистості для розуміння відповідної культури, а також впливу цієї особистості на мовну картину світу у свідомості носіїв мови й на саму мову.

Щоб точніше охарактеризувати поняття ЛКТ, необхідно розглянути його з погляду кількох областей лінгвістичного знання, а саме лінгвокультурології, лінгвоконцептології та лінгвоперсонології.

Лінгвоконцептологія значною мірою стуляється з когнітивною лінгвістикою – комплексною областю гуманітарного знання, об'єктом якої є процеси когніції, тобто пізнання та мислення. До цих процесів відносяться освіта уявлень та понять, переробка інформації у свідомості, позначення та вираження різних ментальних утворень. В.І. Карасик, чий дослідження мали істотний вплив на концептуальну базу нашої роботи, вважає, що лінгвокультурний концепт – це різновид концепту як когнітивної освіти, а точніше, ментальної освіти, в якій міститься культурно маркована ознака, суттєва для розуміння тієї чи іншої етнічної спільноти [11, с. 24].

Визначенню властиво національно-культурний зміст, оскільки він емоційно маркований і втілюється у певні речеповедінкові тактики (дискурсивний прояв визначення). Як уже говорилося вище, колективні

уявлення про особистості, збірні образи і, що для нас важливіше, типажі, можна віднести до визначень особливого типу. Таким чином, лінгвокультурний типаж з позиції лінгвоконцептології – це визначення, змістом якого є типізована особистість [6, с. 9].

Перейдемо до розгляду ЛКТ з позиції лінгвоперсонології. Питання, пов'язані з особистістю людини у мові, обговорюються у межах цієї науки. Її об'єкт дослідження – людина, яка говорить. В.І. Карасик та Є.А. Ярмахова протиставляють лінгвоперсонологічні дослідження, присвячені конкретно-індивідуальним та узагальнено-типовим особистостям (типажам). Наукові дослідження, що стосуються конкретно-індивідуальних особистостей, висвітлюють не тільки мову та стиль відомих людей (письменників, політиків, учених), і не лише мовлення носіїв діалектів, що зникають, а й персонажів художніх творів. Характеристики типажів, стверджує В.І. Карасик, дуже різноманітні, оскільки проводити типізацію можна з різних підстав. У науковій літературі виробляються лінгвістичні, літературознавчі, психологічні, соціологічні, культурологічні типажі [11, с. 26].

В.І. Шаліна співвідносить ЛКТ і з поняттям «мовна особистість». На її думку, ЛКТ постає як один із різноманітних заломлень національної мовної особистості, яка постає як комунікативна особистість у конкретній ситуації мовної взаємодії. Це узагальнений тип із вираженими у мові перцептивно-образними, понятійно-дефіційними характеристиками, ціннісними уподобаннями та відповідними знаковими маркерами вербальної та невербальної поведінки [25, с. 136]. І.В. Шаліна стверджує: «Кожна лінгвокультура має свою персонологію (набір ЛКТ). Той чи інший типаж підтримується, приймається чи, навпаки, відкидається членами лінгвокультурної спільності. Об'єктивна реконструкція типажу може бути здійснена на базі підходу ззовні та зсередини». На думку дослідниці, «погляд ззовні відзначає появу того чи іншого типажу в мінливому соціокультурному контексті, фіксує з боку норми і стереотипи мовної поведінки, властиві певному етносу або соціальній групі в певний період. Погляд зсередини, що спирається на реальну

мовну взаємодію носіїв дає можливість достовірно подати їхні власні погляди на те, що відбувається, проінтерпретувати та узагальнити їх точку зору, думки та оцінки як учасників тих чи інших подій» [25, с. 142]. Модельну особистості прагнуть наслідувати, вона оцінюється позитивно, ЛКТ може мати негативну оцінку.

Також слід зазначити, що при моделюванні будь-якого ЛКТ, за словами Л.П. Крисіна, важливо розуміти, що соціальна група, що є об'єктом аналізу, неоднорідна, деякі ознаки ЛКТ можуть бути суперечливими, а ставлення до них суспільства є амбівалентним, але, незважаючи цього, типаж зберігає самототожність [14, с. 98].

Для виконання практичної частини роботи необхідно врахувати тези, що є теоретичною основою для моделювання типажу [10, с. 179]:

1. ЛКТ є відомий узагальнений тип особистості;
2. Типаж є різновидом концептів – складних ментальних утворень, у складі яких можна виділити понятійні, образні та ціннісні ознаки;
3. ЛКТ має ім'я, яке є основним способом апеляції до відповідного типажу.

Отже, семантичний обсяг поняття «ЛКТ» уточнюється завдяки його порівнянню із суміжними позначеннями на зразок «мовна особистість», «стереотип» та ін. Серед великого різноманіття типажів найбільший інтерес викликають такі типажі, які мають виразну лінгвокультурну специфіку.

1.3 Особливості «лінгвокультурного типажу» у політичному дискурсі

Політика визначається як особливий вид людської діяльності, який включає в себе боротьбу за владу. Рушійною силою політики є бажання внести зміни у свій статус в суспільстві, розширити сфери впливу. Додатковий інтерес до дослідження особливостей політичної комунікації виник через поширення

політики в різних сферах життя. Саме цим і визначається актуальність нашого дослідження.

Поняття "дискурс" дуже багатозначне. Воно бере початок від латинського слова *discursus*, що буквально означало "біг у різних напрямках". Загалом слово «дискурс» використовується як синонім до слова текст у науковій літературі, насамперед лінгвістичній. Причому під текстом може розумітися не тільки специфічний продукт мовної діяльності, а й будь-яке явище дійсності, що має знакову природу і певним чином структуроване: наприклад, фільми, спектаклі, мітинги, дебати тощо [2, с. 23].

Дискурс – це складний соціолінгвальний феномен сучасного комунікативного середовища, який, по-перше, детермінується (прямо чи опосередковано) його соціокультурними, політичними, прагматично-ситуативними, психологічними та іншими (конституючими чи фоновими) чинниками, по-друге, має "видиму" – лінгвістичну (зв'язний текст чи його семантично значущий та синтаксично завершений фрагмент) та "невидиму" – екстралінгвістичну (знання про світ, думки, настанови, мету адресанта, необхідні для розуміння цього тексту) структуру і, по-третє, характеризується спільністю світу, який упродовж розгортання дискурсу "будується" його репродуктором (автором) та інтерпретується реципієнтом [23, с. 25].

Політичний дискурс як комунікативне явище включає і наступні важливі характеристики: у політичному дискурсі поєднуються риси різних стилів мовлення: офіційно-ділового (спільні риси – клішованість, формульність резолюцій звітів та інших політичних документів), суспільно-політичного (спільні риси – лексичні одиниці), наукового (спільні риси – значний власний термінологічний фонд, мова політології як науки), стилю художньої літератури (спільні риси – синкретичність, гетерогенність, відкритість політичного словника, емоційне навантаження політичної лексики) [5, с. 9].

Головною метою політичного дискурсу є переконати аудиторію – визначає незмінну антропосрямованість політичного дискурсу. Це потребує урахування когнітивних, психологічних і соціальних параметрів аудиторії, рівня

освіти, професійної та регіональної належності, віку і статі. На мовному рівні це відбивається на виборі лексичних одиниць, наприклад, спеціалізованої лексики, жаргонізмів, використанні звертань і привітань на мові або відповідному діалекті аудиторії [24, с. 241].

Ф. С. Бачевич зазначає, що політичний дискурс характеризується спрямованістю на майбутній контекст. Вигідність даного контексту обумовлена тим, що тези звернені в майбутнє складно заперечувати, неможливо в даний час перевірити. Дослідник відзначає, що ключовим в політичному дискурсі є образ ворога, постійно винуватого в тому, що ситуація не є такою, як планувалося [1, с. 142]. Зазвичай у ролі такого ворога виступають політичні опоненти або ж представники попередньої влади.

Однією із ключових характеристик політичного дискурсу є полемічність. Полеміка має функцію формувати у виборців негативне відношення до політичного опонента, нав'язувати вигідну для автора дискурсу оцінку тих чи інших політичних, суспільних, економічних, культурних явищ.

Вважаємо доречним зауважити, що для політичного дискурсу притаманне поширення масового адресата, оскільки заявки політичних діячів переважно відбуваються або перед великою аудиторією (на площах, в актових залах підприємств) або опосередковані ЗМІ (друковані видання, телевізійні трансляції виступів) [10, с. 300]. Ще однією не менш важливою характеристикою риторики політичного дискурсу є фактор емоційності виступу, його певна «театралізованість». Політичний діяч звертається як актор, котрий змушений зберігати певний образ, політичний імідж, стратегію поведінки тощо.

На сьогоднішній день у сучасному перенасиченому інформаційному просторі мало ефективним є застосування традиційних унормованих мовних знаків для реалізації певного комунікативного впливу на реципієнта. Це пов'язано з активним використанням у політичних дебатах та особливо рекламних передвиборчих кампаніях засобів увиразнення мовлення: прийоми мовної гри, серед яких метафори, римування, використання полісемічних слів, змішання різних стилів мовлення тощо.

Як нам відомо, кожен народ окремої країни має свою культурну спадщину, соціальний устрій, що протягом років у своїй сукупності і формує його менталітет, зумовлюючи психологічні особливості сприйняття життя, чинить безперечний вплив на його свідомість і утворює значним чином модель поведінки у своїй країні. Усе це створює картину політичного життя країни кожного члена нації. Тим самим окремий народ очікує і потребує певних дій від політиків, що і є ключовим для політичного діяча під час формування агітаційної програми і конкретної промови. Не можна оминати увагою і таке поняття як ідіостилю промовця, коли ми вивчаємо проблему лінгвокультурологічних особливостей перекладу політичного дискурсу. Кожний політик має свої відмінні характерні риси, свій імідж, що проявляється у його мовному портреті, тому, як говорить, до яких мовних прийомів вдається, на чому наголошує [27].

Вдалий імідж, ідіостиль політика – це половина його успіху, а дотримання свого стилю так само важливе, як і вся діяльність, адже саме індивідуальні риси промови вирізняють яскравих діячів серед інших, і роблять їх пізнаваними для народу.

Так, українські лідери сьогодення в своїх спічах вживають лінгвістичні засоби ідіостилів американських політтехнологій, тому як американський, так і український політдискурси мають багато спільного.

The speeches of politicians differ in such features as emotionality, emotionality, expressiveness in order to win the trust of the people and votes in the elections. A characteristic feature of political speeches is vagueness, veiledness and lack of specifics, a large number of political leaders resort to such tools today. Constructions with no active subject, passive constructions are used, which contribute to avoiding responsibility for what was said or done, if such a need arises.

And you can see one of such quotes on the slide.

I will have a little more to say about that strange assembly later, but for the moment I want to say just this. Because of what happened at that conference, there has been, behind all our deliberations this week, a heightened awareness that now, more than ever, our Conservative government must succeed. We just must, because now

there is even more at stake than some had realised. There are many things to be done to set this nation on the road to recovery, and I do not mean economic recovery alone, but a new independence of spirit and zest for achievement [32].

В результаті лінгвокультурних особливостей політ дискурсу особливо гостро стоїть питання про політичну коректність або мовленнєвий такт. Вони виявляються у прагненні знайти нові способи мовного вираження замість тих, які зачіпають почуття і гідності індивідуума, порушують його людські права звичною мовною безтактністю або прямолінійністю щодо расової та статевої приналежності, віку, стану здоров'я, соціального статусу, зовнішнього вигляду. Наприклад, (invalid> handicapped> disabled> differently - abled> physically challenged [інвалід> з фізичними / розумовими вадами> покалічений> з іншими можливостями> людина, долає труднощі з-за свого фізичного стану]); (chemically challenged person – drug addict; domestic incarceration survivor – wife; melanin impoverished – white person; processed tree carcass –newspaper).

Отже, "формальна ввічливість" базується, насамперед, на загальноприйнятих конвенціях та культурних нормах спілкування певної мовної спільноти і є нормою політичної коректності в межах політичного дискурсу, що має, як доводить дослідження, лінгвокультурну забарвленість.

ВИСНОВКИ ДО РОЗДІЛУ 1

Лінгвокультурологія вивчає мову як феномен культури. Вона вивчає методи, здійснення, зберігання, транслювання культури; прояви у культурі мови. Це комплексна наукова дисципліна синтезуючого типу, яка вивчає взаємозв'язок та взаємодію культури та мови.

ЛКТ відноситься до словосполучень особливого типу і є узагальненим пізнаваним чином представників тієї чи іншої культури. Типаж розглядається з позицій лінгвокультурології, лінгвоконцептології та лінгвоперсонології, має ім'я, яке є основним способом апелювання до відповідного типажу, і може мати етнокультурну значущість або соціокультурну значимість, бути реальним чи фікціональним, сучасним чи історичним.

Аналіз ЛКТ «перша леді» неминуче вимагає звернення до особливостей політичного дискурсу. Під політичним дискурсом у цій роботі розуміється усе мовлення політичної сфери, а саме всі дискурсивні акти, що проходять в політичних інституціях за участю суб'єктів здійснюваної взаємодії, зокрема політичних лідерів та представників політичних партій. Було встановлено, що найпоширенішими формами політичного дискурсу є публічні промови лідерів політичних сил, парламентські дебати, обговорення партійних та виборчих програм.

Мовленнєві акти створюють значущу складову політичного дискурсу. Вони знаходяться на межі політики та засобів масової комунікації, такі як прес-конференції, презентації політичних програм, розміщення агітаційних матеріалів у ЗМІ та дискусії партійних спікерів на радіо, телебаченні та у соціальних мережах. Для цього дискурсу характерна існування специфічних своєрідностей різних системних рівнів мови.

РОЗДІЛ 2

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА ЛІНГВОКУЛЬТУРНОГО ТИПАЖУ «ПЕРША ЛЕДІ» В АНГЛОМОВНОМУ ПОЛІТИЧНОМУ ДИСКУРСІ

2.1 Понятійна характеристики лінгвокультурного типу «перша леді» в англomовному політичному дискурсі

У даному пункті будуть розглянуті та описані понятійні характеристики ЛКТ «перша леді», до яких входять: зовнішні прикмети, біосоціальні характеристики (стать, вік, етнічні характеристики, наявність сім'ї, фінансове становище), інтелектуальні та духовні характеристики (наявність освіти, ставлення до аудиторії, ставлення до релігії), і навіть мовні характеристики політичного діяча.

Як пише А.Г. Михайлова, «понятійна характеристика ЛКТ є виявлення суттєвих ознак узагальненого образу такої людини, відображених у словникових дефініціях» [17, с. 136]. З метою виявлення деяких значущих поняттєвих характеристик аналізованого тут ЛКТ наведемо і зіставимо дефініції імені словосполучення FIRST LADY (іменник) з трьох тлумачних словників: Oxford English Dictionary (OED), Cambridge Free English Dictionary and Thesaurus (CEDT), Longman English Dictionary Online (LEDE).

Тож, *Oxford English Dictionary* дає таке визначення:

First Lady (noun) 1. The wife of the President; 2. The woman who is thought to be the best in a particular profession, sport: the first lady of country music.

Визначення Cambridge Free English Dictionary and Thesaurus:

First Lady (noun) 1. A woman who is married to the political leader of a country or a part of a country: The former First Lady of the Philippines was known for her vast shoe collection; 2. A woman who is married to the president of the US, to a governor

of a state in the US, or to another person with an important position in the government:
The President and First Lady visited the Tomb of the Unknown Soldier today.

Longman English Dictionary Online:

First Lady (noun) [countable usually singular] 1. The first lady: The president and first lady are whisked out of the room and back to White House. 2. A woman who is considered to be the very best at a particular thing: the first lady of jazz, Billie Holiday.

Наведені дефініції дають можливість виділити такі ознаки в структурі словосполучення First Lady: 1) людина, 2) займається політичною діяльністю, 3) проводить публічні виступи та зустрічі, 4) має вищу освіту, 5) має відповідні вміння та навички.

Характеризуючи понятійну складову лінгвокультурного типу «перша леді», важливо проаналізувати дані енциклопедичних, перекладних, синонімічних, етимологічних та тлумачних словників, а також виявити його додаткові характеристики шляхом інтерпретації сукупності визначень та номінацій [17].

При дослідженні фактологічного матеріалу методом компонентного аналізу знайдено, що семантичними компонентами лексичного значення словосполучення «перша леді» є:

- 1) успіх (*success*). Здобуток успіху для першої леді означає одержувати задоволення від улюбленого заняття, мати корисні знайомства із впливовими людьми, а також особливе оточення, змога відвідувати численні світські заходи, під час яких вона дивує всіх вишуканістю своїх прикрас, стриманим макіяжем, стриманим одягом, сяянням посмішки та чітким стилем мовлення;

"Never look at your problems as obstacles." – Michelle Obama.

- 2) інтелект (*mentality*). Бути інтелектуальною для «першої леді» означає, перш за все, будувати гармонічні взаємини з оточенням аналізувати їхню і свою поведінку, бути гнучкою, вирішувати конфлікти або

уникати їх. Крім того, це змога швидкого ухвалення рішень, швидкості реакції.

"When you have a voice, you can't just use it any kind of way, you know?" Michelle said. "You don't just say what's on your mind. You don't tweet every thought. Most of your first initial thoughts are not worthy of the light of day." (Самім Фонду Обами, 18.11.2018 р.) [49].

3) приклад (*an example*). «Перша леді» означає бути зразком для всієї країни, бути справжнім прикладом для наслідування. Вона являється справжнім взірцем того, якою повинна бути справжня жінка. На власному прикладі показати усі найкращі риси людини.

*Як перша леді Мішель Обама ініціювала **Let's Move!**, спрямована на припинення дитячого ожиріння. Завдяки цьому виборні посадові особи, керівники бізнесу та релігійні лідери працювали разом, щоб забезпечити поживною їжею школи, принести здорову та доступну їжу в громади, розсадити городи по всій Америці та надати дітям нові можливості бути більш активними [45]. Щороку місцеві школярі допомагали садити та збирати сад, який вона розпочала на південній галявині Білого дому.*

Лексико-семантичне поле типажу «перша леді» представлено субстантивними (жінка, леді, успіх, інтелект), атрибутивними (жіночний, інтелектуальний, успішний), прислівниковими (жіночно, інтелектуально, учпішно) лексемами та стійкими виразами (жіночний образ, успішна леді, інтелектуальна жінка).

Отже, понятійна складова ЛГК «перша леді» була розглянута за допомогою аналізу словникових дефініцій, що дозволило з'ясувати конститутивні ознаки поняття. Понятійні характеристики досліджуваного типажу репрезентовано такими конститутивними ознаками: 1) жінка; 2) жіночність 3) приваблива зовнішність; 4) успішна жінка; 5) інтелект; 6) розумна жінка; 7) стримано одягнена жінка.

2.2 Ціннісні характеристики лінгвокультурного типу «перша леді» в англomовному політичному дискурсі

У рамках методу лінгвокультурного моделювання розглядаються не тільки понятійні, а й оціночні характеристики ЛКТ «у самоподання та уявленні інших соціальних груп на підставі аналізу оціночних суджень у вигляді афоризмів та текстових фрагментів» [11, с. 27].

При описі ЛКТ багато дослідників розглядають прислів'я та приказки як типові діагностуючі контексти цінностей, але оскільки вони можуть фіксувати застарілі уявлення про першу леді, а нас цікавить зміст даного ЛКТ на сучасному етапі, то для виявлення ціннісного компонента даного ментального утворення прислів'я нерелевантними. Тому для вивчення ціннісної складової ЛКТ «перша леді» було проаналізовано висловлювання з мотивуючим оцінним контекстом, виділені з американської книги-автобіографії Мішель Обама «Становлення» (“*Becoming*”).

У цьому розділі наведені приклади оціночних висловлювання першої леді у її автобіографії “*Becoming*” (Додаток Г). У ході аналізу тексту з'ясувалося, що найчастіше оціночні висловлювання, предметом яких є звичайні люди, зустрічаються в промові самих жителів, ніж їх родичів, далі наводяться приклади та їх аналіз.

Книга під влучною назвою «Становлення» пропонує часом напрочуд інтимний погляд на життя колишньої першої леді, народженої Мішель ЛаВон Робінсон. Починаючи з дитячих років і закінчуючи роздумами про нинішню адміністрацію, «Становлення» висвітлює перетворення Обама з молодшої особи з південного боку Чикаго в одну з найгрізніших політичних постатей в новітній історії.

Обама пише з освіжаючою відвертістю, наче її гостра обізнаність про свою знаменитість відповідає лише її прагненню позбутися виснажливого покриття, яке допомогло політичному підйому її чоловіка.

“My husband is making his own adjustments to life after the White House, catching his own breath,” she writes at the end of the preface. “And here I am, in this new place, with a lot I want to say.” [35].

Мішель Обама вражаючим чином кинула виклик архетипу політичної дружини. Довершена кар’єра жінка й мати не хотіли потрапити в центр уваги — *“I had to take off my wife hat and put on my citizen hat,” she recently told Oprah* — нещодавно вона розповіла Опрі про рішення підтримати кампанію свого чоловіка — але відверто й захоплююче, коли це зробила. . «Я говорила про все — про мого брата та цінності, на яких ми були виховані, про цього гарячого юриста, якого я зустріла на роботі, хлопця, який вкрав моє серце своєю ґрунтовністю та своїм баченням світу», — пише вона про промови, які вона зробила під час перших частин кампанії свого чоловіка. Вона привернула велику кількість прихильників [50].

«Становлення» (“Becoming”) є найбільш вражаючим, коли книга пропонує читачам зазирнути на надприродно складені моменти страху та розчарування колишньої першої леді. В одному уривку про зростання суспільної уваги після зборів у Айові перед виборами 2008-го року вона протиставляє товстий оптимізм Барака її власну тенденцію до невпевненості в собі перед обличчям зовнішньої критики:

“We are built differently, my husband and I, which is why one of us chose politics and the other did not. He was aware of the rumors and misperceptions that got pumped like toxic vapor into the campaign, but rarely did any of it bother him ... He’s just not someone who’s easily rattled or thrown off course by anything as abstract as doubt or hurt [49].

I, on the other hand, was still learning about public life. I considered myself a confident, successful woman, but I was also the same kid who used to tell people she planned to be a pediatrician and devoted herself to setting perfect attendance at school ... Over time, I’d gotten better about not measuring my self-worth strictly in terms of standard, by-the-book achievement, but I did tend to believe that if I worked diligently and honestly, I’d avoid the bullies and always be seen as myself.”

У мемуарах детально описується хвиля жорстокої критики, яка зустріла Мішель Обама після того, як Барак Обама завоював Айову. Колишня перша леді звертає увагу на відповіді на коментар, який вона зробила під час двох промов у лютому 2008 року у Вісконсині. *«За цей рік ми дізналися, що надія повертається. Воно повертається. І дозвольте вам дещо сказати: вперше в моєму дорослому житті я справді пишаюся своєю країною»,* — сказала вона тоді. *«І не тільки тому, що Барак зробив це добре, а тому, що я думаю, що люди жадають змін. І я відчайдушно прагну побачити, як наша країна рухається в цьому напрямку, і я не відчуваю себе так самотньо у своєму розчаруванні. Я бачила людей, які прагнуть об'єднатися навколо деяких основних спільних питань, і цим я пишаюся»* [39].

Її зауваження про почуття гордості за громадян своєї країни було, мабуть, не дивно, вирвано з контексту і широко розповсюджувалося. Її звинувачували в тому, що вона неамериканська, у нападі на країну та в непатріотичності. Одним словом, її визнали непридатною. *«Було посіяне згубне насіння,— пише вона, — сприйняття мене як незадоволеної та сумно ворожої, якій бракує певного очікуваного рівня благодаті»* [49].

Обама пише про те, що зустрічала лицемірів і брехунів, але також зустрічала і вчителів, дружин військовослужбовців та багатьох інших, настільки сильних духом людей, що важко вірила своїм очам [47].

За свої мемуари Мішель Обама удостоїлася «Греммі» в номінації «Найкраща збірка поезії або аудіокнига», а сама книга стала бестселером року, що сама продається в твердій обкладинці.

2.3 Образні характеристики лінгвокультурного типу «перша леді» в англomовному політичному дискурсі

Беручи до уваги розглянуті вище характеристики ЛКТ «перша леді», у даному пункті розкриємо образну складову частину, яка відображена такими характеристиками:

1. Зовнішній вигляд: ця характеристика безпосередньо пов'язана із ціннісною орієнтацією – бажанням виглядати неперевершено, дорого, гарно, розкішно, стильно; саме цей типаж визначають невисокі підбори, бездоганна зачіска та стриманий макіяж, дорогі, стильні сукні та взуття від відомих виробників.

Мішель Обаму довгий час описували як одну з наймодніших перших леді в історії Америки. Протягом своїх восьми років на посаді першої леді Обама носила речі таких знаменитостей, як Том Форд і Марчеза, а також привертала увагу молодих кольорових дизайнерів і сама Обама стала іконою моди.

У 2008 році Мішель Обама одягла пам'ятну вогненно-червону сукню в ніч виборів (Додаток А).

"The dress was utterly flattering with its black criss-cross waist," Verena von Pfetten at HuffPost wrote in 2008, "and the elongating blend of red into black delightfully accentuated her statuesque stature. And mostly, it was interesting to look at. Which is something to be said with regards to the usual wallflower role to which First Ladies are usually relegated — a role to which I'd imagine Michelle Obama would not take kindly, dress or no dress." [34].

У 2012 році Обама одягнула просту блакитну сукню, але прикрасила її виразним намисто. У сукні марки Marchesa Обама привітала прем'єр-міністра Великобританії Девіда Кемерона на державній вечері (Додаток Б).

"First lady Mrs. Obama always looks so chic and modern," Roksanda Ilincic, who dressed Obama for the event, told NBC News at the time. "I love the addition of texture with the Tom Binns necklace." [32].

На інавгурації президента Джо Байдена в 2021 році Мішель Обама одягла символічний монохромний образ (Додаток В).

The former first lady chose a monochrome look from Black American designer Sergio Hudson and wore a plum-colored turtleneck paired with matching flared pants and accessorized with a gold oversized belt [34].

Для опису зовнішності «першої леді» використовуються складні та насичені епітетами речення. Описи зовнішнього вигляду створюють відчутні образи з деталями, які викликають в свідомості конкретні зорові образи та які читач може уявити.

2. Вік: «перша леді» асоціюється із жінкою середнього віку, яка вже добилася певного соціального статусу, має улюблену роботу за професією та звісно знає, що хоче від життя:

“The most senior first lady to enter the White House was Barbara Bush at 63. And it may surprise you learn that the average age of the first ladies in the last century is 51”.

Для опису віку зазвичай використовуються прикметники та числівники. Мова здебільшого пряма і точна. Застосовується незначна кількість речень, де використовуються ті самі основні граматичні шаблони. Це також дозволяє висловити ідею, думку чи почуття з величезною свободою. Це означає, що потенційна довжина речення не обмежена.

3. Сімейний стан: «перша леді» асоціюється із заміжньою, успішною та впевненою жінкою [29].

“The position is traditionally filled by the wife of the president of the United States, but, on occasion, the title has been applied to women who were not presidents' wives, such as when the president was a bachelor or widower, or when the wife of the president was unable to fulfill the duties of the first lady.” [36].

4. Місце проживання та образ життя: господиня Білого дому.

“The first lady of the USA is the title held by the hostess of the White House”

Роль «першої леді» включає участь в політичних кампаніях, управління господарством у Білому домі, активізм щодо соціальних проблем та представництво Президента на офіційних та церемоніальних заходах. Оскільки

Перші леді зазвичай публікують свої мемуари, які сприймаються як потенційні джерела додаткової інформації про адміністрації їх чоловіків, та оскільки громадськість зацікавлена в цих жінках самих по собі, перші леді часто залишають в центрі уваги ще довго після закінчення терміну президентства їх чоловіків [31].

"Michelle Obama never missed any political meeting and political session. She participated in a question-and-answer session with students from Washington and New Orleans who had seen the film at the executive mansion." [34].

5. Оточення: «перша леді» завжди ретельна до свого оточення, до якого належать владні люди та представники політичної індустрії; цей типаж жінки постійно прагне перебувати в оточенні політичних та активаційних дій:

"One of the lessons that I grew up with was to always stay true to yourself and never let what somebody else says distract you from your goals." [34].

"Choose people who lift you up."

Для опису оточення були використані здебільшого невеликі, лаконічні речення. Часто такі репліки характеризуються фразеологізмами та просторічною лексикою. Автори використовуються порівняння, повтори та двозначність.

6. Хобі: Мішель Обама — жінка з багатьма талантами, і список її навичок поповнюється.

Колишня перша леді розповіла в недавньому інтерв'ю *People* про те, чим вона займалася під час пандемії, розповівши, що вона навчилася в'язати — і теж добре показала себе в цьому.

"Knitting is a forever proposition," she said of her new hobby. "You don't master knitting, because once you make a scarf, there's the blanket. Once you do the blanket, you've got to do the hat, the socks. I could go on about knitting!" [30].

Michelle Obama went on to summarize the Waffles+Mochi's adorable plot: "These two will take us on adventures all around the world to explore new ingredients and try out new recipes," she wrote. "Kids will love it, but I know that adults will also get plenty of laughs — and some tips for the kitchen."

“Michelle is a Stevie Wonder fan, and exercise is a favorite hobby (she reportedly used to get up at 4:30 a.m. to run on a treadmill).” [37].

Описуючи проведення вільного часу «першої леді» застосована casual language. Мова, яку читачі легко впізнають і розуміють, оскільки користуються нею на регулярній основі. Однією з найважливіших функцій мови є побудова відчуття спільності зі своїми читачами. Використовуючи мову, звичну та зрозумілу для читача, повідомлення має значно більший вплив. Мова насичена прикметниками та порівняннями.

Таким чином, ЛКТ «перша леді» як узагальнений образ представниць сучасної урбаністичної культури США характеризується унікальним набором образних складових частин. Вони характеризуються ідеальним зовнішнім виглядом, середнім віком, впливовим оточенням, упевненістю в собі та публічністю.

ВИСНОВКИ ДО РОЗДІЛУ 2

У ході роботи нами було обґрунтовано ЛКТ «перша леді» як узагальнений образ представниць сучасної урбаністичної культури США. Таке відображення описується особливим набором понятійних, образних та ціннісних складових частин. Понятійні характеристики досліджуваного типажу репрезентовано такими конститутивними ознаками: 1) жінка; 2) жіночність; 3) приваблива зовнішність; 4) успішна жінка; 5) політичний діяч; 6) розкішна жінка; 7) дорого одягнена жінка; 8) цікава, неординарна жінка.

До образної складової частини відносяться: ідеальний зовнішній вигляд, середній вік, заміжня за діючим президентом США, впливове оточення, стриманість, упевненість у собі, статусність, публічність. Ціннісна складова частина перетинається з образним складником і має схожі характеристики. До них ми відносимо такі видимі ознаки як: заможність, успіх, можливість самореалізації, суспільне становище, ідеальний зовнішній вигляд.

Для ефективного спілкування автора та читача, та для детального опису понятійної, образної та ціннісної складових було використано ряд мовних засобів. Використана мова була конкретною, чіткою, стислою та не багатослівною. Були використані такі основні мовні засоби як: емоційно-експресивна лексика; прості, переважно короткі речення; наявність фразеологізмів, діалектизмів, просторічна лексика.

РОЗДІЛ 3. ОСОБЛИВОСТІ ПЕРЕКЛАДУ ЛІНГВОКУЛЬТУРНИХ АСПЕКТІВ ПРОМОВ ПОЛІТДІЯЧІВ США

3.1 Особливості ідіостилю мовця та лінгвокультурні аспекти промов «першої леді»

Політичні створенні для носіїв певної культури, і з цієї причини під час перекладі їх іншою мовою перед перекладачем постає низка проблем. При цьому мова політики складається з низки специфічних термінів, словосполучень та зворотів, які дають змоги політику реалізувати свою мовну особистість.

Мета перекладу — ознайомити читача або слухача, який не знає мови оригіналу, з текстом або змістом усного мовлення. Перекладати означає правильно й повно висловити однією мовою те, що спочатку було виражено іншою мовою. Це справжня різниця між перекладом та розповіддю чи поданням матеріалу. Перекладач повинен передати повний зміст.

Тому зрозуміло, що для точної передачі визначень слів і пов'язаних із ними образів, наведених у оригінальному тексті, необхідно мати відповідні знання про дійсність, описану в оригінальному тексті [26, с. 153]. Це базова інформація. А базові знання — це сукупність уявлень про те, що становить справжнє тло, на якому складається картина життя іншої країни та народу.

Політична промова означає політичний виступ, який був підготовлений та який відбувається перед різною аудиторією. Точні факти, накреслені плани, позитивні та негативні оцінки та перспектива політичних змін все це повинно обов'язково бути наявним у виступі. Дискурс — це набір символів, когнітивних та цінних значень, тому через нього реалізується політична промова. Політична галузь також дуже пов'язана із проблематикою гендеру як у прагматичному, так і мовному аспектах. Лінгвістичні дослідження показують відмінність маскулінного та фемінніного стилів в публічному спілкуванні. Жінка

намагається досягти гармонійної комунікації з проявом солідарності, спільності позицій та підтримки.

Колишня «перша леді», дружина 44-го президента США, Мішель Обама часто виступала з політичними промовами.

Мішель Обама дуже вправний оратор, що видно неозброєним оком. Її перші слова завжди інтригують слухачів. Це відбувається з суттєвої причини. Вона ділиться історіями, які показують її досвід, використовуючи такі конструкції як: *over the past few years as first lady; since; from the time*. Саме такий спосіб психологічно готує слухачів до головної теми промови та занурює їх у процес сприйняття її змісту. Нами були визначені основні функції, які виконує вступ:

- психологічну, тобто закріплення контакту, уваги і інтересу, які були спровоковані вступом, створення підходящого настрою. Мішель починає майже кожен свою промову словами подяки *thank you so much, just with your help, it is truly a pleasure*; чи питаннями до прикладу *how are you? What are your expectations?* чи вживає різноманітні вигуки *Oh, my Goodness*.

- змістову - опис цільової настанови промови, повідомлення теми, перелік і коротка характеристика проблем, які аналізуються в основній частині. Мішель приділяє достатньо багато часу боротьбі з розповсюдженою проблемою в Америці - ожирінням, нездоровим способом життя, тому вона розповідає як корисно займатися спортом, дотримуватися здорового способу життя. Для цього вона використовує різні відповідні сполучення: *healthy and active life, excercises, healthy meal*. Не менш важливою є й тема освіти, та особлива увага приділяється праву освіти для дівчат, про що свідчить використання таких одиниць: *educational opportunities, violence against women, a door of opportunity*;

- концептуальну, що означає наголошення на особливості теми, визначення її актуальності і суспільної значущості. Перша леді виділяє відразу ж важливість теми промови, підсилюючи її різними прикметниками, такими як *the most important, indispensable, heartbreaking*.

Основний зміст промови Мішель відображає в основній частині, тому вона використовує факти, логічні докази, аргументацію, наводить різні теоретичні положення, аналізує приклади тощо. Колишня «перша леді» влучно використовує аргументи в своїй промові, що часто і є ключовим в її влучних промовах. Вони є переконливими, адже мають не лише логічний, але й емоційний вплив. Ще одним прикладом її вдалих промов є її інтонація та забарвленої лексики, наприклад прикметників, таких як: *worthtrying, powerful, respectful, etc.* Виклад матеріалу, докази та спростування конкретно видно в основній частині [24].

Розповідь, роздум та опис спікер може застосовувати, коли оприлюднює інформацію. Мішель Обама найчастіше використовує в своїх промовах розповіді, тобто це динамічний функціонально-змістовий тип мовлення, що виражає повідомлення про послідовний розвиток подій. Зазвичай, це історія, питання, ознайомлення із суттю проблеми, основні факти чи події, що сприятимуть висвітленню проблеми і можуть стати вихідною позицією при доведенні. Доказом цього є речення:

I'm here to continue the conversation that I've started a few weeks ago, and it is the issue I care about deeply, not just because I'm a first lady, but because I'm a mother and I'm thinking about you all as a mother, we have to figure out what we have to do together [41]. Наведений уривок з промови Мішель Обама про здорове харчування є гарним прикладом розповіді, оскільки спікер звертається до слухачів, вказуючи передусім на себе, як рольову модель, ознайомлює з суттю проблеми.

Інший вид мовлення, який також притаманний Мішель Обамі – це опис, систематизований виклад предмета промови, його частин, особливостей, хоч вона його використовує не так часто. За його допомогою цього виду вона готує слухачів до доказу:

Over the past few years as first lady I've had an extraordinary privilege of traveling all across the country and everywhere I've gone and people I've met and the

stories I've heard I've seen a very best of American spirit. [42]. В наведеному уривку промови, ми бачимо до чого готує нас мовець, якою буде тема його виступу.

Ще один тип мовлення, який є невід'ємною складовою виступів першої леді є роздум. Це такий тип мовлення, за допомогою якого доводять або спростовують якісь тези, розкривають зв'язки між явищами дійсності. Його характеристиками є логічне відношення між судженнями, які входять до промови. У роздумі переважають речення з причинно-наслідковими зв'язками. Роздуми дозволяють привернути увагу слухачів, провокуючи думки та викликаючи зацікавленість до теми промови:

By learning each other languages and by showing such curiosity and respect for each other cultures all of you are building the bridges of understanding that will lead to so much more and I'm here today because I know, that our future depends on connection like this among young people across the globe. [27] Таким чином, Мішель Обама вказує на причинно-наслідкові зв'язки, тобто змушує замислитися над тим, що потрібно зробити, щоб досягти поставленої мети.

Оскільки будь-яка промова сприймається візуально, то не менш важливо, яке враження справляє мовець на аудиторію, адже результат виступу залежить і від цього, а не тільки від форми та структури промови. Як тільки промовець з'являється перед глядачами, справляється перше враження. Сильний вплив має зовнішній вигляд першої леді, жести та міміка. Мішель Обама є кумиром багатьох, адже вона гармонійно поєднує людські якості та професійні здібності. Вона має логічно побудовані промови. Вони влучно привертають увагу слухачів та змушують задуматися над кожним словом.

Майже кожна промова складається з трьох основних частин: вступ, основна частина, висновок. Варто продумувати кожну деталь, щоб зацікавити різних слухачів. Структура промови - це внутрішній її устрій, так званий «кістяк», а та - послідовність, зв'язність та пропорційність частин. Порівнюючи структури промов Мішель Обами, ми виділили такі структурні особливості в основній частині: розповідь, опис та роздум.

3.2 Особливості перекладу лінгвокультурних аспектів промов «першої леді» США

Політичні промови мають багато клішованих, усталених фраз (to sum up the abovesaid, makes us exceptional, nach den beeindruckenden Worten), які мають чіткі й однозначні відповідники в українській мові, усталені та зрозумілі кожному, але окрім цього окремі типи мовних особистостей вміщують у своєму змісті ще й лінгвокультурологічну марковану лексику. Ці лінгвістичні та культурні одиниці створюють проблеми для перекладача, оскільки вони містять інформацію, яка відображає деякі соціальні, культурні та індивідуальні особливості людей, закладені в розмовній мові. Важливо адекватно відновити екстралінгвістичне значення цих слів, оскільки політичний дискурс, особливо політичний, виявляється потужним інструментом переконання.

До означеної лінгвокультурної лексики належать національні особливості, спеціальні фрази та слова політика, авторські метафори, ідіоматичні вислови, неологізми, широке вживання професійної політичної термінології та вживаних «високих», тобто книжних слів тощо [38, с. 49].

У політичних промовах часто фігурують фразеологічні стійкі вирази:

- “to go hand in hand” – йти пліч-о-пліч;
- “den toten Punkt überwinden” — зрушити з мертвої точки;
- “Basislegen” – покласти основу.

Ці фразеологізми були перекладені дослівно, тобто методом калькування.

У політичних промовах різних людей ми знаходимо багато назв, які часто пояснюються бажанням зосередитися на міжнародній геополітичній політиці замість власне національної геополітичної політики та підкреслити належність держави до світової спільноти. Наприклад, часто вживають Asia – Азія, America

– Америка, Detroit – Детройт; Deutschland – Німеччина, Frankreich – Франція; Львів – Lwiv, Україна – Ukraine.

При перекладі подібних власних назв використовується транскодування. Прийом транскодування включає в себе транслітерацію і транскрипцію[33].

Багато істин у політичному дискурсі відомі, але є також істини, які не є еквівалентними, оскільки вони є частиною культурних традицій. Тому під час перекладу цих лінгвокультурних одиниць слід використовувати методи опису.

Наприклад, *“The Senate may vote on the governor's confirmation during the lame-duck session, but the House will probably postpone its vote until next year.”* - «Сенат, можливо, висуне на голосування питання про ствердження губернатора на своєму засіданні з приводу передачі повноважень новообраному складу. Стосовно палати представників, вона, можливо, відкладе голосування до наступного року».

Словосполучення *lame-duck* перекладається описово, через те, що воно являє собою реалію відсутню в українському суспільно-політичному житті. Для адекватного перекладу перекладач повинен мати солідні знання або, якщо можливо, мати доступ до додаткових джерел інформації.

У промовах українських політиків часто зустрічаються посилення на історичні події, які багато значать для народу. І тут стратегія дискурсу «ми» використовується для об'єднання людей. Такі посилення мають конкретну мету, тому важливо дати пояснення, щоб цільова аудиторія зрозуміла значущість виступу [49].

При перекладі суспільно-політичних реалій рекомендується використовувати довідкові джерела, але у випадку мовного перекладу перекладач повинен мати значний досвід і бути різностороннім, щоб глибоко проаналізувати зміст і відтворити російську незалежно від реалій і мови. призначена одиниця.

Важливу роль відіграють нові форми лексики політичного дискурсу. Наукові дослідження політичних і соціальних рухів і течій призводять до різноманітних інновацій і введення нових понять і визначень. У результаті

політичні оратори вирізняються багатьма новими формулюваннями, запропонованими політиками.

Наприклад, *unipolarity* — однополярність, *environmentalism* — енвайронменталізм; кіборги – *cyborgs*. Під час перекладу неологізмів зазвичай використовується калькування, або транскрибування. Описовий спосіб може також часто використовуватися, особливо якщо неологізм вживається вперше.

Мова цих текстів, документів, статей і політичних доповідей здебільшого лексично суха (через використання кліше, виразів і кліше) і з високим рівнем абстрактного узагальнення (через насиченість складними термінами та словами з абстрактним значенням) [3].

Інший виклик для перекладача стосується етноспецифічних понять. Вони вимагають від перекладача глибоких знань. Крім того, повна відсутність концепту в тій чи іншій лінгвокультурі є надзвичайно рідкісним явищем, рідше, ніж відсутність єдиного словесного вираження певного концепту.

К. Гошко зазначає, що "відмінності між культурами виражаються в кількісній і комбінаторній варіативності вибору знаків при концептуалізації світу. Пояснення таких особливостей вибору знаків зобов'язує перекладача звертатися до історії, психології, філософії св. конкретний народ» [50, с. 5].

Щоб правильно перекласти мовні засоби, якими користуються лінгвісти, перекладач повинен застосовувати перекладацькі трансформації. Вони дозволяють адаптувати мову оригіналу до мови перекладу.

Варто звернути увагу на афоризми колишньої першої леді, дружини 44-го президента США Мішель Обама, яка, як і Гіллари Клінтон, відстоювала права жінок та їхню рівність з чоловіками. Ось кілька прикладів:

Strong men, strong men, men who are truly role models, don't need to put down women to make themselves feel powerful [49]. — **Сильні чоловіки, чоловіки, які дійсно є прикладом для наслідування, не повинні принижувати жінок, щоб відчувати себе могутніми** [48].

Наведений афористичний вислів найкраще відображає ставлення суспільства до жінок і чоловіків. Мішель Обама наголошує, що чоловіки - сильна

і мужня раса, і її представники повинні досягати рівних висот і успіхів. Однак вона зазначає, що чоловіки іноді, як відомо, принижують жінок, переоцінюють їхні здібності та пригнічують досягнення жінок. У цьому прикладі ми спостерігаємо використання повторів у сильних чоловіків, сильних чоловіків. Цей стилістичний прийом використовується для підкреслення головної думки, додання емоційного забарвлення та посилення змісту сказаного. Такі особливості афоризму не відображені в перекладі, оскільки вилучені повторювані частини, що значно знижує його прагматичний потенціал [19].

Розглянемо наступний приклад афористичного вислову Мішель Обама, який містить концепт EQUALITY:

If you educate a man you educate an individual, but if you educate a woman you educate a nation [98]. — **Якщо ви виховуєте чоловіка, ви виховуєте людину, а якщо ви виховуєте жінку, ви виховуєте націю** [48].

У наведеному вище прикладі Мішель Обама, повторюючи Гіллари Клінтон, зазначає, що жінки можуть досягти вищого рівня, ніж чоловіки, завдяки своїм знанням і бажанню досягти кращих результатів. Виховати чоловіка означає, що чоловіки обмежені, більш егоїстичні. З іншого боку, освічена та культурна жінка намагатиметься використати всі свої ресурси для процвітання нації, тому що жінки за своєю природою добрі та милосердні. Ця фраза виникає через повторення структури під час її вивчення, а контрасти між чоловіком і жінкою, людиною та нацією надають їй емоційного забарвлення та підсилюють практичний ефект слова. У перекладі всі способи відтворюються трекінгом.

Однією з найпоширеніших лексичних змін є персоналізація. Зауважте, що персоналізація – це спосіб перекладу, при якому слово чи фраза з іноземної мови, що мають ширше об'єктивне логічне значення, замінюється перекладеним словом, що має вужче значення:

«And that is the beauty of West Point. It's a place where you learn that your greatest achievements will never come easily, and they will never be achieved alone. You learn that duty, honor, and country are not simply words, but guideposts» (Michelle Obama) [43] — *«І це є красою військової академії «Вест Пойнт». Це*

місце, де ви дізнаєтесь, що ваші найбільші досягнення не досягаються легко, і ви не досягнете нічого поодиноці. Ви дізнаєтесь, що слова Дугласа Макартура «обов'язок, честь та країна» – це не просто слова, а орієнтири» (Мішель Обама)

Однією з найбільш поширених лексичних змін є конкретизація. Згідно зі статистичними підрахунками, частота вживання цього виду лексичної конверсії становить 12 %.

Зауважимо, що більш точним перекладом є спосіб, при якому іншомовне слово чи словосполучення з ширшим матеріально-логічним значенням замінюють перекладене слово з більш вузьким значенням, наприклад:

“And that is the beauty of West Point. It’s a place where you learn that your greatest achievements will never come easily, and they will never be achieved alone.

*You learn that **duty, honor, and country** are not simply words, but guideposts”*

(Michelle Obama) [43] — *“І це є красою військової академії “Вест Пойнт”. Це місце, де ви дізнаєтесь, що ваші найбільші досягнення не досягаються легко, і ви не досягнете нічого поодиноці. Ви дізнаєтесь, що слова Дугласа Макартура “обов'язок, честь та країна” - це не просто слова, а орієнтири”* (Мішель Обама).

Отже, національно-специфічні реалії, певні особливості мовлення окремих політиків, авторські метафори та стилістичні засоби, які підкреслюють національний колорит політичного дискурсу формують особливі маркери мовної особистості політика та створюють його образ. При цьому вони викликають вагомі труднощі для перекладача, яким професіоналом він не був би. При перекладі потрібно шукати відповідники, намагаючись якомога точніше передати сенс оригіналу.

Адекватний переклад не може бути дослівним, адже дуже часто концепти, які наявні в оригіналі, вимагають додаткових пояснень чи тлумачень, інакше зміст перекладу залишиться незрозумілим і не матиме на нього такого ж впливу, як вихідний текст. Для професіональної передачу змісту оригіналу перекладач має вдатись до використання лексичних та граматичних трансформацій.

ВИСНОВКИ ДО РОЗДІЛУ 3

Важливими ознаками політичного дискурсу є виразність і впливовість, які забезпечуються мовними засобами лексичного, морфологічного, синтаксичного рівнів, а також за допомогою невербальних засобів (зокрема – паралінгвістичних і екстралінгвістичних). Важливу роль у контексті політичних виступів відіграють емоційні висловлювання, що полягають у здійсненні соціальної оцінки предметів, явищ і понять.

При аналізі текстів політичних промов виділяють лексичні зміни, зокрема конкретизацію та узагальнення, зміну заміни та доповнення, транскрипцію, транслітерацію та антонімічний переклад. Серед стилістичних перекладацьких змін, які використовуються при перекладі, виділяють використання синонімічних займенників, описовий переклад, компенсаторно-приспосувальні зміни.

Тому політичні промови англійською мовою викликають деякі складнощі при перекладі, оскільки своєрідність таких промов має характеристики публіцистичного, наукового, а іноді й художнього стилів. Дослідження допомогло з'ясувати, що суть політичного мовлення та вибір адекватного способу перекладу залишатиметься актуальним століттями, адже мова постійно розвивається, і перекладач має можливість обрати такий спосіб перекладу незалежно від потреб, яка може не тільки адекватно передати основний зміст висловлювання, а й відповідати певним стандартам перекладу.

ЗАГАЛЬНІ ВИСНОВКИ

Метою проведеного дослідження є виявлення та опис понятійних, ціннісних та образних характеристик ЛКТ «перша леді» в англomовному політичному дискурсі. Досягнення зазначеної мети у роботі застосовувалася сукупність лінгвістичних методів, провідним з яких є метод лінгвокультурного моделювання. Насамперед було розглянуто існуючі підходи до понять «лінгвокультурологія», в рамках якої вивчається «лінгвокультурний типаж», та поняття «дискурс» та «політичний дискурс», як основне поле існування лінгвокультурного визначення «перша леді».

Дослідження ЛКТ «перша леді» було проведено на матеріалі політичного дискурсу. На межі політики та засобів масової комунікації знаходяться мовленнєві акти, які є значущою складовою політичного дискурсу, як-от прес-конференції, презентації політичних програм, розміщення агітаційних матеріалів у ЗМІ та дискусії партійних спікерів на радіо, телебаченні та у соціальних мережах.

До понятійних та образних характеристик ЛКТ «перша леді» входять: зовнішні прикмети, біосоціальні характеристики (стаття, вік, етнічні характеристики, наявність сім'ї, фінансове становище), інтелектуальні та духовні характеристики (наявність освіти, ставлення до публіки, а також мовні характеристики першої леді та система соціальних взаємин. В результаті дослідження було виявлено, що до ціннісної складової частини, яка перетинається з образним складником і має схожі характеристики, ми відносимо такі видимі ознаки як: заможність, успіх, можливість самореалізації, суспільне становище, ідеальний зовнішній вигляд.

Було також виявлено головні обов'язки «першої леді». До них ми віднесли: разом з Президентом брати участь у всіх значних заходах Уряду і офіційних церемоніях, підтримка дипломатичних стосунків з дружинами і родинами глав інших країн, участь в «жіночих програмах».

Для опису понятійних, образних та ціннісних складових характеристики ЛКТ «перша леді» було використано ряд мовних засобів. Мова була використана чітка, структурована, знайома та зрозуміла читачеві. Однак іноді застосування відповідної мови було складним питанням, оскільки значення слів є відносним і ситуативним. Іншими словами, слова можуть по-різному інтерпретуватися різними людьми в різних ситуаціях. Були використані такі мовні засоби: емоційно-експресивна лексика; конкретно-чуттєва лексика; широке використання різноманітних типів речень; наявність фразеологізмів, діалектизмів, просторічна лексика та дієслівні звороти. На лексичному й фразеологічному рівнях потрібно виокремити існування великої кількості термінів, а отже, - виразно іменний характер висловлювання. Крім того, були застосовані основні ознаки образності, зображувальність (тропи: епітети, метафори), відсутня окрема регламентація застосування засобів, важливим є суб'єктивізм розуміння та відображення (індивідуальне світобачення, світовідчуття автора).

РЕЗЮМЕ

до кваліфікаційної роботи «Особливості перекладу лінгвокультурного типу «перша леді» в англomовному політичному дискурсі»

Студент: Ткаченко Жанна Володимирівна

Науковий керівник: канд. філол. наук Бровкіна Оксана Володимирівна

Кваліфікаційна робота була присвячена дослідженню та аналізу особливості перекладу промов «першої леді». Об'єкт дослідження – ЛКТ «перша леді» в англomовному політичному дискурсі.

Предметом дослідження є мовленнєва репрезентація ЛКТ «перша леді» в англomовному політичному дискурсі.

Мета дослідження - виявити особливості мовної репрезентації лінгвокультурного типу «перша леді» у сучасному англomовному політичному дискурсі.

Досягнення поставленої мети пов'язане з вирішенням наступних завдань дослідження:

- 1) охарактеризувати ЛКТ як лінгвістичне явище, запропонувати найбільш змістовне визначення;
- 2) встановити та дослідити феномен ЛКТ як окремого випадку колективної мовної особистості;
- 3) виділити та описати понятійні характеристики ЛКТ «перша леді»;
- 4) визначити та проаналізувати ціннісні характеристики ЛКТ «перша леді» в англomовному політичному дискурсі.

Для вирішення поставлених завдань застосовано методи:

- Метод аналізу словникових дефініцій;
- Методи семантичного, компонентного, дескриптивного та лінгвостилістичного аналізу;
- Метод інтерпретаційно-текстового аналізу;
- Метод контекстуального аналізу.

Кваліфікаційна робота складається зі вступу, трьох розділів, дисновків та додатків.

Вступ визначає загальну характеристику кваліфікаційної роботи, а саме: актуальність теми, новизна, мета, завдання дослідження, об'єкт, предмет, методи дослідження, теоретичну цінність дослідження, а також практичне значення результатів.

У першому розділі розкривається поняття лінгвокультурного типу, не лише в політичному дискурсі, але й в усій системі гуманітарних наук. В цьому розділі було детально розглянуто трактування лінгвокультурного типу різних науковців (В. В. Воробйов, В. І. Карасик, В. В. Колесов, В. Г. Костомаров, В. В. Красних, Ю. С. Степанов, В. Н. Телія). Також було визначено основні принципи галузі лінгвоконцептології та проведена кваліфікація особистостей у межах лінгвоперсонології. Протягом проведення дослідження були виявлені головні ознаки для виділення лінгвокультурного типу (соціальний клас, територіальна приналежність, ознака подій, етнокультурна унікальність, трансформованість). Оскільки лінгвоконцептологія тісно пов'язана з когнітивною лінгвістикою, то були досліджені такі процеси когніції, як пізнання та мислення. У першому розділі були визначені необхідні тези для практичної роботи, які є теоретичною основою для моделювання типу: ЛКТ є відомий узагальнений тип особистості; типаж є різновидом концептів – складних ментальних утворень, у складі яких можна виділити понятійні, образні та ціннісні ознаки; ЛКТ має ім'я, яке є основним способом апелювання до відповідного типу. Було встановлено, що найпоширенішими формами політичного дискурсу є публічні промови лідерів політичних сил, парламентські дебати, обговорення партійних та виборчих програм.

У другому розділі проводиться загальна характеристика лінгвокультурного типу «перша леді» в англійському політичному дискурсі. Спочатку була проаналізована визначення терміну «перша леді», використовуючи різні іншомовні словники (Oxford English Dictionary, Cambridge Free English Dictionary and Thesaurus, Longman English Dictionary Online).

Наведені дефініції дають можливість виділити такі ознаки в структурі словосполучення *First Lady*: 1) людина, 2) займається політичною діяльністю, 3) проводить публічні виступи та зустрічі, 4) має вищу освіту, 5) має відповідні вміння та навички. При дослідженні фактологічного матеріалу методом компонентного аналізу знайдено, що семантичними компонентами лексичного значення словосполучення «перша леді» є: успіх (*success*), інтелект (*mentality*), приклад (*an example*). Крім цього були проаналізовані приклади оціночних висловлювань першої леді у її автобіографії «*Becoming*». У ході аналізу тексту з'ясувалося, що найчастіше оціночні висловлювання, предметом яких є звичайні люди, зустрічаються в промові самих жителів, ніж їх родичів, далі наводяться приклади та їх аналіз. Було також досліджено образні характеристики лінгвокультурного типу «перша леді» в англomовному політичному дискурсі (зовнішній вигляд, вік, сімейний стан, місце проживання, оточення, хобі). Для опису оточення були використані здебільшого невеликі, лаконічні речення. Часто такі репліки характеризуються фразеологізмами та просторічною лексикою. Автори використовують порівняння, повтори та двозначність. Описуючи проведення вільного часу «першої леді» застосована *casual language*. Мова, яку читачі легко впізнають і розуміють, оскільки користуються нею на регулярній основі. Однією з найважливіших функцій мови є побудова відчуття спільності зі своїми читачами. Використовуючи мову, звичну та зрозумілу для читача, повідомлення має значно більший вплив. Мова насичена прикметниками та порівняннями. Таким чином, ЛКТ «перша леді» як узагальнений образ представниць сучасної урбаністичної культури США характеризується унікальним набором образних складових частин. Вони характеризуються ідеальним зовнішнім виглядом, середнім віком, впливовим оточенням, упевненістю в собі та публічністю.

У третьому розділі наведений детальний аналіз промов колишньої «першої леді», дружина 44-го президента США, Мішель Обама, яка часто виступала з політичними промовами. Вона дуже вправний оратор. Вона ділиться історіями, які показують її досвід, використовуючи такі конструкції як: *over the*

past few years as first lady; since; from the time. Саме такий спосіб психологічно готує слухачів до головної теми промови та занурює їх у процес сприйняття її змісту. Було визначено основні функції вступу промови: психологічна (закріплення контакту, уваги і інтересу, які були спровоковані вступом, створення підходящого настрою), змістову (повідомлення теми, перелік і коротка характеристика проблем, які аналізуються в основній частині) та концептуальну (наголошення на особливості теми, визначення її актуальності і суспільної значущості). Мішель Обама найчастіше використовує в своїх промовах розповіді, тобто це динамічний функціонально-змістовий тип мовлення, що виражає повідомлення про послідовний розвиток подій. Зазвичай, це історія, питання, ознайомлення із суттю проблеми, основні факти чи події, що сприятимуть висвітленню проблеми і можуть стати вихідною позицією при доведенні. У роботі також наявні підтвердження цитатами. Було визначено, що у політичних промовах часто використовуються фразеологічні стійкі вирази (*to go hand in hand*). Доведено, що національно-специфічні реалії, певні особливості мовлення окремих політиків, авторські метафори та стилістичні засоби, які підкреслюють національний колорит політичного дискурсу формують особливі маркери мовної особистості політика та створюють його образ. При цьому вони викликають вагомі труднощі для перекладача, яким професіоналом він не був би. При перекладі потрібно шукати відповідники, намагаючись якомога точніше передати сенс оригіналу.

Висновки наявні після кожного розділу та вкінці – загальні висновки. У кожному проведено аналіз роботи та отриманих результатів. При аналізі текстів політичних промов виділяють лексичні зміни, зокрема конкретизацію та узагальнення, зміну заміни та доповнення, транскрипцію, транслітерацію та антонімічний переклад. Серед стилістичних перекладацьких змін, які використовуються при перекладі, виділяють використання синонімічних займенників, описовий переклад, компенсаторно-приспосувальні зміни.

Лінгвокультурний типаж, «перша леді», політична промова, політичний дискурс, країна, слухачі, лінгвокультурологія, мовна особистість, політичний виступ.

RESUME

to the qualification work "Peculiarities of the translation of the linguistic and cultural type "first lady" in the English-language political discourse"

Student: Zhanna Tkachenko

Academic supervisor: candidate. philol. of Sciences Oksana Brovkina

The qualification work was devoted to the research and analysis of the peculiarities of the translation of the "first lady's" speeches. The object of the study is the linguistic and cultural type "first lady" in the English-language political discourse.

The subject of the study is the speech representation of the linguistic and cultural type "first lady" in the English-language political discourse.

The purpose of the study is to reveal the peculiarities of the language representation of the linguistic and cultural type of "first lady" in the modern English-language political discourse.

Achieving the set goal is related to solving the following research tasks:

1) characterize the linguistic and cultural type as a linguistic phenomenon, offer the most meaningful definition;

2) establish and investigate the phenomenon of the linguistic and cultural type as a separate case of a collective linguistic personality;

3) highlight and describe the conceptual characteristics of the linguistic and cultural type "first lady";

4) to determine and analyze the value characteristics of the linguistic and cultural type "first lady" in the English-language political discourse.

To solve the tasks, the following methods were used:

- Method of analysis of dictionary definitions;

- Methods of semantic, component, descriptive and linguistic stylistic analysis;
- Method of interpretive textual analysis;
- Method of contextual analysis.

The qualifying work consists of an introduction, three chapters, disnovations and appendices.

The introduction defines the general characteristics of the qualification work, namely: relevance of the topic, novelty, goal, research task, object, subject, research methods, theoretical value of the research, as well as the practical significance of the results.

The first chapter reveals the concept of linguistic and cultural type, not only in political discourse, but also in the entire system of humanities. In this section, the interpretation of the linguistic and cultural type of various scientists (V.V. Vorobyov, V.I. Karasyk, V.V. Kolesov, V.G. Kostomarov, V.V. Krasnykh, Yu.S. Stepanov, V. N. Telia). Also, the main principles of the field of linguo-conceptology were defined and the qualification of individuals within the framework of linguo-personology was carried out. In the course of the research, the main signs for distinguishing the linguistic and cultural type were identified (social class, territorial affiliation, event sign, ethno-cultural uniqueness, transformability). Since linguoconceptology is closely related to cognitive linguistics, such processes of cognition as cognition and thinking were studied. In the first chapter, the necessary theses for practical work were defined, which are the theoretical basis for type modeling: the linguistic and cultural type is a known generalized personality type; type is a variety of concepts - complex mental formations, in the composition of which it is possible to distinguish conceptual, figurative and value signs; the linguistic and cultural type has a name, which is the main way of appealing to the corresponding type. It was established that the most common forms of political discourse are public speeches by leaders of political forces, parliamentary debates, and discussions of party and election programs.

The second chapter provides a general description of the linguistic and cultural type of "first lady" in the English-language political discourse. First, the definition of the term "first lady" was analyzed using various foreign dictionaries (Oxford English

Dictionary, Cambridge Free English Dictionary and Thesaurus, Longman English Dictionary Online). The given definitions make it possible to distinguish the following features in the structure of the First Lady: 1) a person, 2) engages in political activities, 3) conducts public speeches and meetings, 4) has a higher education, 5) has relevant skills and abilities. When studying the factual material by the method of component analysis, it was found that the semantic components of the lexical meaning of the phrase "first lady" are: success, mentality, an example. In addition, examples of the first lady's evaluative statements in her autobiography "Becoming" were analyzed. In the course of the analysis of the text, it became clear that most often evaluative expressions, the subject of which are ordinary people, are found in the speech of the residents themselves, than their relatives, examples and their analysis are given below. Figurative characteristics of the linguistic and cultural type of "first lady" in the English-language political discourse were also investigated (appearance, age, marital status, place of residence, environment, hobbies). Mostly short, concise sentences were used to describe the environment. Often, such replicas are characterized by phraseology and spatial vocabulary. The authors use comparison, repetition and ambiguity. Casual language is used to describe the "first lady's" leisure time. Language that readers can easily recognize and understand because they use it on a regular basis. One of the most important functions of language is to build a sense of community with your readers. By using language that is familiar and understandable to the reader, the message has a much greater impact. The language is full of adjectives and comparisons. Thus, the the linguistic and cultural type "first lady" as a generalized image of representatives of the modern urban culture of the USA is characterized by a unique set of figurative constituent parts. They are characterized by ideal appearance, middle age, influential environment, self-confidence and publicity.

The third chapter provides a detailed analysis of the speeches of the former "first lady", the wife of the 44th president of the United States, Michelle Obama, who often gave political speeches. She is a very good speaker. She shares stories that show her experience using constructions such as: over the past few years as first lady; since; from the time. This method psychologically prepares listeners for the main topic of the

speech and immerses them in the process of perceiving its content. The main functions of the introduction of the speech were determined: psychological (establishing contact, attention and interest, which were provoked by the introduction, creating a suitable mood), content (notifying the topic, a list and brief description of the problems that are analyzed in the main part) and conceptual (emphasizing the peculiarities of the topic, determination of its relevance and social significance). Michelle Obama most often uses narratives in her speeches, that is, it is a dynamic functional-content type of speech that expresses a message about the sequential development of events. Usually, this is a story, a question, an introduction to the essence of the problem, the main facts or events that will help clarify the problem and can become a starting point for proof. The work is also supported by quotations. It was determined that phraseological stable expressions (to go hand in hand) are often used in political speeches. It is proven that nationally specific realities, certain peculiarities of the speech of individual politicians, author's metaphors and stylistic devices that emphasize the national flavor of political discourse form special markers of a politician's linguistic personality and create his image. At the same time, they cause serious difficulties for the translator, no matter how professional he is. When translating, you need to look for counterparts, trying to convey the meaning of the original as accurately as possible.

Conclusions are available after each chapter and at the end - general conclusions. An analysis of the work and the obtained results was carried out in each of them. When analyzing the texts of political speeches, lexical changes are identified, including specification and generalization, substitution and addition, transcription, transliteration, and antonymic translation. Among the stylistic translation changes used in translation, the use of synonymous pronouns, descriptive translation, compensatory and adaptive changes are distinguished.

Linguistic type, "first lady", political speech, political discourse, country, listeners, linguistic culture, linguistic personality, political speech.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Бацевич Ф. С. Основи комунікативної лінгвістики. 2004. 343 с.
2. Бровкіна О.В., Данильченко С.В. Особливості реалізації маніпуляції в англомовному рекламному дискурсі. Проблеми гуманітарних наук: збірник наукових праць Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка. Серія «Філологія». 2022. Випуск 51. 16–21 с.
3. Бровкіна О. В. Стратегії англомовного родинного дискурсу в ситуаціях відвертого спілкування, утішання, непорозуміння : дис. ... канд. філол. наук : 10.02.04. Суми, Харків, 2015. 229 с.
4. Гошко К. О. Когнітивний дисонанс у перекладацькому дискурсі, як показник пошуку адекватного перекладу : робота на здобуття кваліфікаційного ступеня магістра. Хмельницький національний університет. Хмельницький, 2021. 92 с.
5. Жуковець Г.Л. Лінгвориторичні особливості сучасного лейбористського дискурсу Великої Британії: Автореф. дис. канд. філол. Наук. 2002. 21 с.
6. Каліщук Д. М. Лінгвокультурні особливості перекладу політичного дискурсу. Вісник Сумського державного університету. Філологічні науки. Суми, 2006. Вип. 11. 153-159 с.
7. Козлова В.В., Лихих М.В. Лінгвокультурний типаж «гламурна жінка»: понятійний, образний, ціннісний компоненти. Науковий вісник 10, 2018. 50-54 с.
8. Коч Н. Лінгвокультурний типаж середньовічного аскету. Науковий вісник Херсонського державного університету. Серія «Лінгвістика». Херсон : Вид-во ХДУ, 2013. Вип. 17. 220–226 с.
9. Коч Н. Ретротипаж як продукт національної культури (лінгвоприкладний аспект дослідження). Вісник Маріупольського державного

- університету : збірник наукових праць. Серія «Філологія». Маріуполь, 2018. Вип. 18. 49–58 с.
10. Кучерява Ю. В. Лінгвістичні особливості політичних промов : робота на здобуття кваліфікаційного ступеня бакалавра. Національний технічний університет «Дніпровська політехніка». Дніпро, 2019. 69 с.
11. Мацько Л. І. Лінгвокультурологічний аналіз тексту. Українська мова в діалозі культур, 2010. 118–128 с.
12. Міткевич А. Улюблениця народу: як Мішель Обама стала першою леді США. URL: <https://www.forbes.ru/forbes-woman/371335-lyubimica-naroda-kak-mishel-obama-stala-pervoy-ledi-ssha> (Дата звернення: 02.11.2023).
13. Осипова Н. Мішель Обама пояснила свою несподівану появу на церемонії "Оскар". URL: <https://www.filmpro.ru/materials/18242> (Дата звернення 10.11.2021).
14. Паславська А. Й. Мовленнєві жанри у міжкультурній комунікації, 2010. 279 с.
15. Промови Архів. Мішель Обама. Посольство США в Україні. URL: <https://ua.usembassy.gov/uk/category/speeches-uk/>
16. Помірко Р. С. Когнітивні механізми транспозиції смислів: метафора та метонімія (на матеріалі англійської фахової мови економіки). Вісник Львів. «Іноземні мови». 2010, 2–28 с.
17. Радван, В. М. Американский супермен как лингвокультурный типаж. В. М. Радван Аксиологическая лингвистика: лингвокультурные типажы. Волгоград, 2005. 155-166 с. Русакова А.В. Поняттєво-ціннісний шар художнього мегаконцепту «авантюристка» та його концептуальні складники. Науковий вісник Одеського МГУ. 2016, 62–64 с.
18. Русакова А.В. Типи лексичної номінації лінгвокультурного типажу «авантюристка» за частиномовною належністю. Науковий вісник Одеського МГУ. 2016, 104–106 с.
19. Серажим К.С. Дискурс як соціолінгвальний феномен сучасного

- комунікативного простору (методологічний, прагматико-семантичний і жанрово-лінгвістичний аспекти: на матеріалі політичного різновиду українського масово інформаційного дискурсу). 2003. 32 с.
20. Сукаленко Т. Лінгвокультурні типажі в українській художній літературі XIX ст. Київ : Видавничий дім Дмитра Бураго, 2018. 676 с.
21. Шутова М.О. Неологізми в сучасній англійській мові. Науковий вісник кафедри Юнеско КНЛУ. Серія Філологія, педагогіка , психологія. Київ, 2010. 79-85 с.
22. Щербакова О.Л. Дискурс і текст як об'єкти лінгвістики. Ніжинський державний університет ім. Миколи Гоголя. 2014, 294-297 с.
23. Янів В. Нариси до історії української етнопсихології. Київ : Знання, 2006. 344 с. URL: http://chtyvo.org.ua/authors/Yaniv_Volodymyr/Narysy_do_istorii_ukraynsko_i_etnopsykholohii/
24. Afua Hirsch. Becoming by Michelle Obama review – race, marriage and the ugly side of politics. URL: <https://www.theguardian.com/books/2018/nov/14/michelle-obama-becoming-review-undoubtedly-political-book> (Дата звернення: 10.11.2023).
25. Biography.com Editors. Michelle Obama Biography. URL: <https://www.biography.com/us-first-lady/michelle-obama> (Дата звернення: 27.10.2023).

26. Carolina Gonzales. A century of first ladies, from youngest to oldest. URL: <https://www.chron.com/life/article/A-century-of-First-Ladies-10615709.php> (Дата звертання: 15.11.2023).
27. Christine-Marie Liwag Dixon. The Surprising Hobby Michelle Obama Picked Up In Quarantine. URL: <https://www.thelist.com/352283/the-surprising-hobby-michelle-obama-picked-up-in-quarantine/> (Дата звернення: 02.11.2023).
28. Daniella Silva. Michelle Obama: The Historic Legacy of the Nation's First Black First Lady. URL: <https://www.nbcnews.com/storyline/president-obama-the-legacy/michelle-obama-historic-legacy-nation-s-first-black-first-lady-n703506> (Дата звернення: 10.11.2023).
29. David Cameron manifesto speech in full. URL: <http://www.politics.co.uk/comment-analysis/2015/04/14/david-cameron-manifesto-speech-in-full> (Дата звернення: 15.11.2021).
30. Edwards J. Language and Identity: An introduction. Cambridge, 2009. 324p.
31. Frank Olito. 21 of Michelle Obama's best style moments. URL: <https://www.insider.com/michelle-obama-best-style-moments-2021-1#at-the-inaugural-ball-in-2009-obama-stunned-in-a-white-gown-2> (Дата звернення: 15.11.2023).
32. Hannah Giorgis. The Uncommon, Requisite Resolve of Michelle Obama. <https://www.theatlantic.com/entertainment/archive/2018/11/becoming-michelle-obama-first-ladys-resolve-amid-scrutiny/575674/> (Дата звернення: 10.11.2021).
33. Harvey K., Koteyko N. Exploring Health Communication: Language in Action. – London: Taylor Francis Ltd, 2012. P. 252.
34. Jodi Kantor and Jeff Zeleny. Michelle Obama adds new role to balancing act. URL: <https://www.nytimes.com/2007/05/18/us/politics/18michelle.html?pagewanted=print> (Дата звернення: 18.11.2023).

35. Michelle Obama. Address at West Point Graduation Banquet, delivered 20 May 2011, West Point, NY. URL: <https://americanrhetoric.com/speeches/michelleobamawestpointbanquet.htm> (Дата звернення: 10.11.2023).
36. Michelle Obama. Becoming. URL: <https://www.bbc.co.uk/programmes/m0001fk2> (Дата звернення: 15.11.2023).
37. Michelle Obama Praises Free Speech in China. URL: <https://www.youtube.com/watch?v=roWY-tjgLI&hd=1> (Дата звернення: 10.11.2023).
38. Michelle Obama Speech on Healthy Eating. URL: <https://www.youtube/watch?v=PaT5IiD2KDA&hd=1> (Дата звернення: 8.11.2023).
39. Michelle Obama's Speech at Tuskegee University. URL: <https://www.youtube.com/watch?v=qhUKwl5NFgE&hd=1> (Дата звернення: 06.10.2023).
40. Obama M. Address at West Point Graduation Banquet, delivered 20 May 2011, West Point, NY. Americanrhetoric : website. URL: <https://americanrhetoric.com/speeches/michelleobamawestpointbanquet.htm> (Дата звернення 25.11.2023)
41. Speeches Archives. Michelle Obama. USA Embassy in Ukraine. URL: <https://ua.usembassy.gov/category/speeches/> (Дата звернення: 08.08.2023).
42. The White House. Michelle Obama. URL: <https://www.whitehouse.gov/about-the-white-house/first-families/michelle-obama/> (Дата звернення 02.09.2023).
43. Underhill J.W. Humboldt, Language and Worldview. Edinburgh: Edinburgh University Press, 2009. 176 p.
44. Women in Power. Мишель Обама: «Вдохновение требуется подкреплять тяжелой работой» <https://posta-magazine.ru/article/women-in-power-michelle-obama-netflix/> (Дата звернення: 15.11.2023).

45. URL:https://www.vokrug.tv/person/show/michelle_obama/ (Дата звернення 10.11.2023)
46. URL: <https://www.obama.org/summit-attendee-portal/> (Дата звернення: 02.11.2023).
47. URL:<https://becomingmichelleobama.com/> (Дата звернення: 10.11.2023).
48. URL: <https://www.litcharts.com/lit/becoming/quotes> (Дата звернення: 10.11.2023).

ДОДАТОК А

ДОДАТОК Б

ДОДАТОК В

ДОДАТОК Г

